Zalai Károly

Avignoni emlék

34.

Irene anyja ismert egy Balaton mellett lakó magyar házaspárt, így aztán az egyik télen, Budapesten át, hármasban Almádiba vonatoztak. A hétvégi ház, amit egy hétre béreltek, jéghideg volt, és jó két napig tartott, amíg fölmelegítette úgy-ahogy egy hófehér cserépkályha, amit az udvaron sorakozó fahasábokkal tömtek meg nap mint nap. Szerencsére Jürgen tudta, hogyan kell bánni ezzel az ósdi berendezéssel, s talán csak ezért nem fagytak meg. Hatalmas dunyhák alatt aludtak, amelyek olyan nehezek voltak, hogy szinte alig tudták fölemelni, amikor megfordultak alatta. A tavat – amely mellett Irene jó néhány hetet töltött gyermekkorában, amikor is távoli nyugatnémet rokonaikkal találkoztak – ezen a télen vastag jégtakaró borította, és ők hosszú csúszdát építettek rajta. Hatalmasakat kacagva azon versenyeztek, ki tud messzebb csúszni, majd hógolyóztak, kergetőztek, miközben megpróbálták egymást elgáncsolni. Irene visítva menekült a két fiú elől, s nem sikerült jégre vinniök. Közben azt kiabálta, mint Catherine a filmben, hogy „Thomas falon is tud járni", amikor ügyesen átugrálta a fiúk lábait. Esténként a ház közelében lévő csárdában vacsoráztak. A pincérek mindig becsapták őket, de finom volt a sör, a pálinka meg a pörkölt, amit rengeteg kenyérrel ettek, hogy jól lakjanak. Jürgen természetesen nem kézzel, hanem villára szúrt kenyérrel tunkolt, ezért aztán sokkal kevesebb jutott neki, mert a másik kettő villámgyorsan „dolgozott". Ezek az esték még évekkel később is gyakran Joachim eszébe jutottak. A helynek varázsos hangulata volt. A piros kockás abroszok színe jól illett a gulyáshoz, az étterem sarkában pedig egy kalapos vak cigány lantot pengetett, és hozzá fura, érthetetlen nyelven énekelt. Nem is ének volt, hanem inkább sirató vagy tán egy szufi beavatás dala. Olyan hangulat szállta meg őket közben, mintha egy másik időben, egy másik helyen, talán a téli Avignonban, a befagyott Rhône mellett ücsörögtek volna.

Joachim mindig egyedül jött ezekre a vakációkra, mert bár sok barátnője volt, egyiket sem tartotta érdemesnek arra, hogy bemutassa Jürgenéknek. Kezdetben néhány barátnőt elvitt egy-egy kocsmai találkozóra, de a lányokat valahogy megbénította Irene, aki nem nagyon vett tudomást róluk. Mindemellett ők hárman olyan nyelvet alakítottak ki, amely mindenki másnak idegenül és szokatlanul csengett. Meg aztán, jött rá Joachim, ha egyedül volt, jobban tudott figyelni rájuk. Egy kicsit irigyelte is őket, olyan csendes egyetértésben töltötték közös életüket. Biztos lehe-

tett benne az ember, hogy egyszer majd ideális házaspár lesz belőlük. Irenéék konyhájában sohasem szólították egymást a titkos becenevükön, mert attól féltek, hogy be van drótozva a lakás. Nem volt lehetetlen, hogy lehallgatják őket, például Jürgen disszidens apja miatt. Mindig adódhatott valami helyzet, ami miatt az ember a Stasi célkeresztjébe került. Valójában csak akkor érezték magukat biztonságban, ha külföldre utazhattak. Csak Prágában, a Balatonnál, messzi városok kocsmáiban, néptelen erdőkben, vagy például a Masuri-tavon csónakázva szabadultak föl igazán. Éppen ezért megtanultak titkos gesztusokkal beszélgetni. Tudták, hogy mit jelent egy-egy váratlan elhallgatás, mosoly, szemforgatás vagy kézmozdulat. Külön jelentése volt, ha az égre, a szomszédra vagy az ablakra mutattak. A legfontosabb dolgokat csak akkor mondták ki, ha biztosak lehettek abban, nincs közelben kártékony fül.

Az egyik nyáron az újra beindult sopoti dalfesztiválra utaztak, mely az 1981-es lengyel események miatt jó pár évre bezárta kapuit. Egy gdański (dehogy merték volna Danzignak nevezni) diszkóban tánc közben Joachim elvesztette a fejét, pontosabban elfelejtette, hogy nem egy éppen fölszedett lánnyal, hanem Irenével táncol, és elkezdte simogatni a hátát, aztán a keze lejjebb csúszott, sőt egy lassú táncnál még „be is lépett". Irene nem tiltakozott, sőt még hozzá is bújt, majd pedig Joachim legnagyobb meglepetésére azt súgta a fülébe (épp egy Morrison-szám ment), Jim, nem akarok úgy megöregedni, hogy nem feküdtem le veled. Joachim e vallomástól megdermedt. Váratlanul érte, de be kellett vallania magának, hogy jólesett a hiúságának. Aznap éjszaka mindhárman beültek egy part menti strandkosárba, és nagy röhögés közepette elhatározták, hogy amikor a határőrök fénypászmája éppen áthalad a mellettük lévő homoksávon, háromra nekifutnak és átúsznak Stockholmba. De persze, amikor elhangzott a három, úgy elkezdtek nevetni, hogy Joachim kizuhant a homokba. Valami keményet érzett a tenyere alatt, egy hófehér kavics csücske kandikált ki a homokból. Kivette, megtisztította, a zsebébe rejtette. Közben arra gondolt, hogy ez a kavics lesz a szerencsét hozó kabalája. (Még most is megvan valahol.) Pár nap múlva meg azon fantáziáltak, hogy csónakot szereznek, és áteveznek a tengeren.

35.

A következő nyáron a Masuri-tavaknál sátoroztak két hétig. Igazán romantikus volt ez az utazás: piacra jártak, a helybeliektől vették a tejet, és rengeteget pecáztak. Annyi halat soha életükben nem ettek. Reggelente egy rekedt hangú kakas és a szomszéd falu templomjának harangja

ébresztette őket. Ha harangszót vagy kakaskukorékolást hallottak, még évek múlva is a rydzewói nyár jutott eszükbe. Egy öregasszony házának hátsó kertjében verték föl a sátrukat néhány márkáért, és tőle vették a kenyeret, amit ő sütött. Ő szerzett nekik ladikot és pecabotokat is. Azon ritka lengyelek közé tartozott, akik nem utálták a németeket. Valószínű azért, mert – mint később megtudták tőle – a fia az NSZK-ba disszidált. Érett az alma, s Irene tartotta a létrát, miközben ő meg Joachim a néninek teleszedett egy nagy fonott kosarat, amiből ők is kaptak jó pár kilót. Egy elhagyott öböl partján szinte mindennap kikötöttek, ahol aztán olvasgattak a fűben és beszélgettek. Itt a tóparton érezték meg életükben legelőször a teljes szabadságot. Csend volt, csak a szél zörgette meg néha a közeli bokrokat. Szokás szerint *Az eltűnt idő nyomában*t bújták. Jürgen már harmadszorra olvasta végig az első kötetet. Mindhárman ezt a könyvet hozták magukkal. Ireneé és Jürgené újságpapírba kötve úgy nézett ki, mintha új lenne. Joachimé viszont tele volt szamárfülekkel, ő ráadásul tollal aláhúzta a legszebb részeket, ami a másik kettőt igencsak megbotránkoztatta. Jürgen szerint barbár dolog bármit is beleírni egy könyvbe. Ő viszont azzal érvelt, hogy a könyv az övé, mintegy a naplójának számít. Ha valami eszébe jutott olvasás közben, azt azonnal beleírta, mert úgy vélte, hogy ily módon talán sikerül valamit megőriznie az állandóan eltűnni akaró időből. A másik kettő nagy csodálkozására később többször is fölolvasott egy-egy olyan naplórészletet, amelyet akkoriban a könyv hátsó, üres lapjaira jegyzett föl. Az egyikre jól emlékezett. Arról írt le benne, hogy soha sincs ott, ahol igazából van, mert az őt körbevevő világról mindig egy másik hely jut eszébe. Így például Ireneék Lychener Strasse-i házkapujából egyszer a Starenwegre (itt egy általános iskolai barátja lakott, akivel sokat gombfocizott), máskor meg a Breitestrasséra (itt lakott az első szerelme) lépett. Úgy gondolta, mindez azért történhetett, mert az emlékek legtöbbször később, egy másik időben, másik hangulatban tudatosodnak az emberben. Egyik nap egy kis szigeten olvasgattak, amikor Jürgen váratlanul beszélni kezdett. Ha arra néztek, mondta, ott a távolban Korzika körvonalait látjátok. A korlátnak támaszkodva, Bastia felé hajózunk. Irene jobb kezével fehér kalapját fogja, mert egy csintalan tengeri szellő az imént majdnem levitte. Kora délután a hajó bárjában café au lait-t ittunk, s most, közvetlenül a kiszállás előtt egy kis korzikai vöröset. Már föltűnt előttünk a kikötői móló. Halljátok a matrózok ideges sípolását, a behajózásra váró teherautók dudáit? Ott egy sódert szállító áll, éppen megbillen a platója. Az utasok között ketrecekben tyúkokat látok, s valahonnan kakas kukorékol harsányan és büszkén. Érzitek a tenger szagát, a sós permetet, a hajó nyugodt ringását és a padló

olajos szagát? Nem válaszoltak, mert mindannyian azon a hajón álltak, s azt nézték, amiről épp Jürgen mesélt.

36.

Aznap este Irene hajat mosott, és fehér fürdőköpenyben, a fejére tekert fehér törölközőturbánban ült le közéjük. Joachim titokban megcsodálta szabályos fülkagylóját és a törölköző alól kilógó, nyakára tapadó még nedves hajfürtjeit. Szerette volna átölni csak úgy, mintegy barátságból. De aztán a fürdőköpeny szétnyílt elöl, s meglátta Irene feszes és telt kebleit, amelyek között ide-oda himbálózott egy horgonyt formázó kis medál. Merevedése lett, és rádöbbent, szó sincs baráti érzésekről. Az volt a benyomása, mintha Jürgen elcsípte volna vággyal tele pillantását. Másnap reggel Jürgen fejfájással ébredt. Valószínű az ócska vodka miatt, amit előző este a helybéli kocsmában szereztek be. Hiába nógatták, nem akart fölkelni, a sátorban maradt hideg vizes borogatással a fején. Hozzatok nekem halat, nyögte, úgy érzem, a sült haltól azonnal meggyógyulok. Joachim kézbe kapta a pecabotot, beugrott a csónakba, amikor nagy meglepetésére Irene is csatlakozott hozzá. Azt mondta, jobb lesz, ha ő evez, Joachim meg közben belógatja a csaliját a vízbe. Ez a kétértelmű mondat nem ment ki Joachim fejéből, még a keze is beleremegett, és többször is elvétette a kapást. Irene ekkor elengedte az evezőket, és azt ajánlotta, hogy cseréljenek helyet, mert neki, úgy látja, biztosabb a keze. Amikor Joachim leült Irene helyére, arra gondolt, hogy az imént a lány ült ott, még a testének melegét is érezte. És ez a borzongató érzés nem ment ki a fejéből. A lány fogott két kisebb halat, és arra kérte, hogy evezzenek ki a ligethez, ahol délután szunyókálni szoktak. A parton aztán Irene váratlanul előkapott a csónak hátuljából egy pokrócot, leterítette a fűre, s lefeküdtek egymás mellé, mintha napozni akarnának. Joachimnak olyan hangosan vert szíve, hogy szinte maga is hallotta. Résnyire nyitott szemén át egy ágat nézett, amelyről – fejecskéjét behúzva – épp egy rigó ugrott a mélybe, és a lábait úgy mozgatta, mintha víz alatt úszna. Sütött a nap, és minden ág végében picinyke fénygolyó ragyogott. És ő valamiképp a torkában érezte, ahogy a levelek szomjasan itták a klorofilt, és ahogy a gyökerek mohón nyalintották, szopták, szívták magukba az életet. Pár percig mozdulatlanul így hevertek, aztán szinte egyszerre, egymás felé fordultak, és egymásra néztek. Soha nem látta még Irene szemét ilyen közelről. Szinte elnyelte, s ő belevetette magát tekintete mélyébe. A lány ekkor felült, s komótos mozdulattal leengedte bikinijének felső részét, de nem feküdt hasra, mintha napozni akarna. Joachim szinte automatikusan

közelebb húzódott, Irene pedig oldalt fordult, s olyan meghitten kezdtek csókolózni, mintha már nagyon rég ismerték és szerették volna egymást. Ezt követően ugyanilyen meghitt mozdulatokkal szeretkeztek. És amit Joachim soha többé nem tudott elfeledni, Irenének végig nyitva volt a szeme. Alig hagyták abba, azonnal újra kezdték. Most Irene került felülre, lassan ringott Joachimon, aztán egyre vadabbul kezdett mozogni, végül nagy sóhajjal ráborult a fiú mellkasára, mint aki célba érkezett. Közben hűvös esőcseppként rápottyant Joachim mellkasára a horgonyt formázó picinyke medál. Joachimnak ezekben a pillanatokban valamiért a *Jules és Jim* Catherine-ja jutott eszébe. Erre mi történt!? Irene azt sóhajtotta, hogy Thomas most úgy érzi: falon járt…

Joachimnak elfutotta szemét a könny, forrón csókolta Irenét, s azt súgta a fülébe, hogy szereti. A lány megsimogatta, és azt mondta, tudja. Furcsa mód úgy eveztek vissza a sátorhoz, mintha mi sem történt volna. Sőt fölszabadultságuk és jó kedvük hatására Jürgen is talpra állt hamarosan.

37.

Aznap este bort ittak a tábortűznél, s a *Sur le pont d'Avignon*t meg a *Frère Jacques*-ot énekelgették. Joachim hihetetlenül boldog volt, s amikor a közös sátorban nyugovóra tértek, azt suttogta a sötétben, amit tényleg így gondolt, hogy nagyon szereti a barátait. Amikor hazaértek, és Joachim egyedül maradt, akkor kezdett csak elgondolkodni rajta, mi is történt Irene és közötte. Zavarban volt, és szégyellte magát. Úgy érezte, tényleg szereti Irenét, de csak mint jó barátját. Csinos volt, kívánatos, ám mindvégig Jürgen részének tekintette. Arra gondolt, hogy elárulta a barátját. Ugyanakkor azzal mentegette magát, hogy tulajdonképpen csak annyi történt, hogy megismerték egymás testét, aztán mindenki ment tovább a maga útján. Voltak olyan pillanatai is, amikor úgy érezte, hogy a kettőjük együttlétével teljesedett ki igazán a hármuk barátsága. Irene az övé is lett, anélkül, hogy „birtokba vette volna". De ettől kezdve vigyázott, hogy többé ne kerüljön Irene bűvkörébe. Nem volt nehéz dolga, mert a lány úgy tett, mintha elfeledkezett volna az egészről. Ez meg – jött rá Joachim – picit sértette férfiúi büszkeségét. Talán ezért vesztette el a fejét az újévi házibuli hajnalán. Az egyik lassú számnál belecsókolt Irene nyakába, és azt kérdezte tőle, emlékszik-e a nyári kalandjukra. Igen, és ha akarod, nálam töltheted az éjszakát, mert Jules épp hazament, ugyanis elővette a mostanában oly gyakran rátörő rosszkedve, válaszolta a lány. Azt mondta, torkig volt

a bulival, inkább hazamegy és olvasgat, nincs kedve inni, hallgatni a semmitmondó beszélgetéseket.

Az Unter den Lindenen kézenfogva sétáltak hazafele, s Joachim ekkor abszurd módon arra gondolt, hogy jó lenne, ha Jürgen is velük lenne. Irénéék az ötödiken laktak. A sötét és hideg lépcsőházban szinte minden emeleten csókolóztak. Odafönt nyitva találták az egyik lépcsőházi ablakot, elszívtak egy cigit, és közben hosszan nézték a környező házak rozoga tetőit és a hulló vakolatú, ósdi kéményeket. Csillagos, füstszagú, hideg éjszaka volt. Irene előre ment, hogy földerítse a terepet. Sajnos otthon volt az anyja, pedig azt remélte, hogy még szilveszterezik valahol, ezért aztán Joachimnak be kellett osonnia a lakásba, és végig attól rettegett, hogy lebukik. Még ivott egy sört, meg egy kornt, s már nem volt józan, amikor ágyba zuhantak. Mikor hajnalban fölriadt, első gondolata rémületében az volt, hogy elaludt, mielőtt szeretkeztek volna. Csak nagy nehezen jutott eszébe néhány kép (amitől igazából zavarba jött), ugyanakkor megnyugodott, habár magából az aktusból, nagy szégyenére, nem sokra emlékezett. Arra gondolt, nem kellett volna ágyba bújni Irenével. Olyan szépen, tisztán, soha többé nem lehetnek egymáséi, mint a Masurító partján. Kora reggel keltette őt Irene, mert gyanította, hogy Jürgen minden pillanatban betoppanhat. Joachim leballagott a Schön-hauser Alleén lévő megállóba, és nagy megdöbbenésére Jürgen épp azzal az S-Bahnnal érkezett, amivel ő tovább ment. Szerencsére pár kocsival arrébb szállt ki. Akár találkozhattak volna. Amint Jürgen a jól ismert lépéseivel Irenéhez tartott, Joachim nagy szeretettel nézte a kocsiból, megfeledkezve arról, hogy az éjszakát épp a barátnőjével töltötte. Később arra gondolt, hogy viszonya Irenével inkább elmélyítette a barátságukat, mert Irenén keresztül tulajdonképpen Jürgenhez került közelebb, még erősebben kapcsolódott hozzá. Az is eszébe jutott, hogy ilyesmit érezhetett Jules és Jim, amidőn Catherine-t szerette. Vajon voltak hármasban is? Ezt ők sohasem hozták szóba. Szexről alig beszélgettek. Mintha ez a téma tabu lett volna Jürgen számára. Őt – amikor erre a hármasban közöttük lejátszódó jelenetre gondolt – csak Irene látványa izgatta föl, nem vágyott rá, hogy a barátját meztelenül lássa. A szeretet, amit Jürgen iránt érzett, sohasem vonatkozott a testére. A lénye, a hangja, a mozdulatai, a gondolatai álltak hozzá közel. Amikor találkoztak, mindig úgy érezte, hogy Jürgent valami különleges aura lengi körül, ez vonzza, ebbe kapaszkodik, ez köti össze őket. Míg a felé közeledő lányokat egész más szemmel nézte: járásukban, hullámzó keblükben, hajviseletükben vagy éppen ruhájukban gyönyörködött. Ekkortájt – életében először és utoljára – írt pár szerelmes verset Irenének, Irenéhez. Nem voltak jó versek, és nem is

adta oda soha a lánynak. De megkönnyebbült tőlük. Most már arra gondol, azért kellett lefeküdnie Irenével, hogy ily módon váljon eggyé Jürgennel. Ettől kezdve nem volt különbség közöttük. Irene kiegyenlítette, hisz mindkettőjüket szerette, s mindkettőjüknek odaadta magát, ugyanakkor elvette belőlük azt, amire szüksége volt. Talán Catherine, Jules és Jim kapcsolata is így nézett ki. Ezért nem féltékenykedtek egymásra. Joachim biztos benne, hogy ő sem haragudott volna meg Jürgenre, ha elcsábítja valamelyik barátnőjét. Sőt büszke lett volna rá. De hát Jürgen hűséges volt, amit Joachim sohasem tudott megérteni. Viszont évekkel később fölfedezett egy jelenetet a Truffaut-filmben, ami mindvégig elkerülte a figyelmüket. A tengerparti szálláson – amikor már jó néhány nap eltelt – Catherine egyik reggel kinyitja a szobája ablakát, s megállapítja, hogy esik az eső. És ekkor mindkét férfi ott terem mögötte. Tehát együtt aludtak! Joachim úgy vélte, Truffaut ezzel azt akarta jelezni, hogy az éjszakát hármasban töltötték…